

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการด้านการศึกษาทางไกลในระบบเปิด ซึ่งนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต้องศึกษาเนื้อหาในแต่ละชุดวิชาด้วยตนเองผ่านสื่อการเรียนการสอนทางไกลรูปแบบต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดทำขึ้นจนกระทั่งครบตามโครงสร้างหลักสูตรที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน โดยในระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างกันนั้น จำเป็นต้องมีวิธีการเพิ่มความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่นักศึกษาตามมาตรฐานของแต่ละวิชาชีพนอกเหนือจากสื่อหลัก คือ เอกสารการสอน และสื่อเสริมอื่น ๆ ด้วยการจัดสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบของกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้มากที่สุดและเกิดการเรียนรู้แบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งตามความหมายของกิจกรรมการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชกำหนดขึ้นนั้น หมายถึง กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทางวิชาการที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้รับการเสริมหรือเพิ่มเติมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาความรู้ ความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นนอกเหนือจากสื่อเอกสารการสอนหรือสื่ออื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งเสริมในรายละเอียดและวิธีการเรียนรู้เฉพาะด้านให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ

ในโครงสร้างหลักสูตร ได้กำหนดให้บางชุดวิชาเป็นชุดวิชาที่นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนและเข้ารับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ซึ่งมีทั้งที่เป็นชุดวิชาเฉพาะ (บังคับ) และชุดวิชาเฉพาะ (เลือก) ทั้งนี้ขึ้นกับโครงสร้างของแต่ละหลักสูตร ชุดวิชาที่กำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะประกอบด้วยการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

1) การศึกษาภาคทฤษฎี นักศึกษาต้องศึกษาเอกสารการสอนและทำกิจกรรมประเมินผลตนเองก่อนเรียนและหลังเรียนในแบบฝึกปฏิบัติด้วยตนเองและเข้าสอบตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดในสนามสอบที่จัดให้

2) การศึกษาภาคปฏิบัติ มหาวิทยาลัยได้ออกแบบและกำหนดรูปแบบกิจกรรมเป็น 2 รูปแบบ คือ กิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ และการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ

(1) กิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดแหล่งฝึกงานหรือฝึกภาคปฏิบัติโดยมีกิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติ ดังนี้

- การปฏิบัติการในห้องทดลองหรือห้องปฏิบัติการ นักศึกษาต้องฝึกงานบางชุดวิชา ในสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น อาทิ โรงพยาบาล โรงงาน โดยมหาวิทยาลัยแต่งตั้งบุคลากรในหน่วยงานนั้น ๆ เป็นผู้นิเทศก์และประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาตามความเหมาะสม

- การฝึกงาน ในบางชุดวิชา นักศึกษาต้องฝึกงานและดูงานในสถาบันทางวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ แล้วทำรายงานเสนอมหาวิทยาลัยเพื่อประกอบการประเมินผล

- การเข้าร่วมประชุมสัมมนา ในบางชุดวิชา นักศึกษาต้องเข้าประชุมและสัมมนาทางวิชาการตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชุดวิชา

- การเข้าร่วมในสถานการณ์จำลอง ในบางชุดวิชา กำหนดให้นักศึกษาต้องเข้าร่วมในสถานการณ์จำลองเพื่อฝึกทักษะความชำนาญในการแก้ปัญหาและการดำเนินงาน

(2) กิจกรรมการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ เป็นกิจกรรมที่บูรณาการมาจากเนื้อหาเอกสารการสอนของชุดวิชาบางชุดวิชาที่กำหนดเป็นวิชาฝึกปฏิบัติเสริมทักษะเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ใน ให้กับนักศึกษา กิจกรรมการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ประกอบด้วย การฝึกปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และการฝึกปฏิบัติภาคสนามซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาต้องเข้ารับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะตาม ช่วงวัน เวลา และ ณ สถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนด เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการทำงาน เป็นกลุ่ม

สำหรับการศึกษาภาคปฏิบัติของชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ จัดทำในรูปแบบที่ (2) กิจกรรมการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ โดยที่ทางอาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต แขนงวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม วิชาเอกเทคโนโลยีการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ ได้ประยุกต์หลักการทางภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติที่สอดคล้องกับคำอธิบายและวัตถุประสงค์ของชุดวิชา นับตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ที่สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเริ่มจัดการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ มาจนถึงปัจจุบันได้มีการทบทวนกิจกรรมฝึกปฏิบัติก่อนการจัดฝึกปฏิบัติในแต่ละภาคการศึกษาโดยอาศัยข้อมูลจากแบบประเมินผลการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะของสำนักบริการการศึกษาที่มีลักษณะเป็นการสอบถามทั่วไปเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมในภาพรวม ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของอาจารย์ที่เป็นหัวหน้าวิทยากรและวิทยากรประจำกลุ่มนักศึกษาในขณะที่นักศึกษาทำกิจกรรม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกันในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและคณะกรรมการบริหารชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ ทำให้มีการปรับปรุงบางกิจกรรมก่อนฝึกปฏิบัติในบางภาคการศึกษา แต่ยังไม่เคยมีการวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ จากการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อวิธีการดำเนินกิจกรรม เนื้อหา สื่อการศึกษา การประเมินผล และประเด็นอื่น ๆ ที่เจาะลึกในแต่ละกิจกรรมของการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะโดยตรง ซึ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ คือ นักศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคหลังพิมพ์ที่เป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่เป็นวิทยากรกับบุคลากรจากศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีการพิมพ์แห่งชาติที่เป็นวิทยากรฝึกปฏิบัติ และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคหลังพิมพ์อีก 2 กลุ่ม ได้แก่ อาจารย์จากสถาบันการศึกษาอื่นที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการสอนด้านเทคนิคหลังพิมพ์ และผู้ทำงานในภาคอุตสาหกรรมการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ด้านเทคนิคหลังพิมพ์ นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนวิชาเอกเทคโนโลยีการพิมพ์มาเป็นวิชาเอกเทคโนโลยีการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ ในหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2553 ส่งผลให้ต้องปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ ให้สอดคล้องกับแผนที่การกระจายความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่ชุดวิชา (Curriculum Mapping) เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ระดับที่ 2 ปริญญาตรี ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการทำวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อจะได้นำผลวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ ที่จะทำให้นักศึกษาเกิดผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ระดับที่ 2 ปริญญาตรี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์
- 2.2 เพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

3. ขอบเขตของการวิจัย

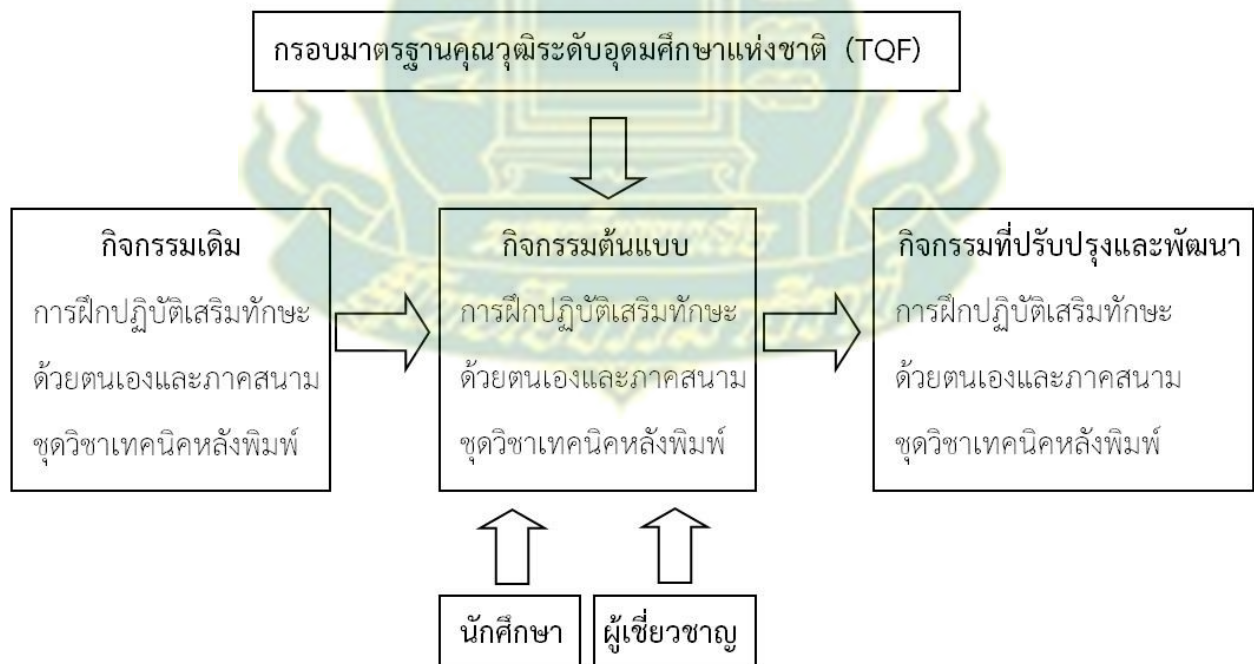
3.1 ประชากร การวิจัยนี้ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่เคยลงทะเบียนเรียนและเข้ารับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคหลังพิมพ์

3.2 เนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ จากความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต แขนงวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่เคยลงทะเบียนเรียนและเข้ารับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคหลังพิมพ์โดยใช้การสนทนากลุ่ม เพื่อนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

3.3 พื้นที่ที่ทำการเก็บข้อมูล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3.4 ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเป็นเวลา 1 ปี

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

5. นิยามศัพท์

การฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ หมายถึง กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทางวิชาการที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้รับการเสริมหรือเพิ่มเติมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาความรู้ความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น นอกเหนือ จากสื่อเอกสาร การสอนหรือสื่ออื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งเสริมในรายละเอียดและวิธีการเรียนรู้เฉพาะด้านให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานวิชาชีพต่อไป

กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ หมายถึง รายละเอียดการปฏิบัติงานที่เสริม หรือเพิ่มเติมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ด้านเทคนิคหลังพิมพ์ให้กับนักศึกษาที่สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีกำหนดให้สอดคล้องกับเนื้อหาในเอกสารการสอนชุดวิชาเทคนิคหลังพิมพ์และแผนที่การกระจายความ รับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้จากหลักสูตรชุดวิชา ประกอบด้วยกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะด้วยตนเองและ กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะภาคสนาม

กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะด้วยตนเอง ชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ หมายถึง รายละเอียดการ ปฏิบัติงานที่เสริมหรือเพิ่มเติมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ด้านเทคนิคหลังพิมพ์ให้กับนักศึกษาที่สามารถฝึก ปฏิบัติด้วยตนเองได้ที่บ้าน ที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นที่นักศึกษาสะดวก และใช้เวลาในการฝึกกิจกรรมตามที่ได้รับ มอบหมายประมาณ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา

กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะภาคสนาม ชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ หมายถึง รายละเอียดการ ปฏิบัติงานที่เสริมหรือเพิ่มเติมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ด้านเทคนิคหลังพิมพ์ให้กับนักศึกษาที่เป็นกิจกรรมฝึก แบบเผชิญหน้าซึ่งนักศึกษามีโอกาสพบปะกับอาจารย์และเพื่อนนักศึกษาตามวัน เวลา และสถานที่ที่มหาวิทยาลัย กำหนด และใช้เวลาการฝึกไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง หรือประมาณ 4 วัน 3 คืนต่อภาคการศึกษา

กิจกรรมเดิม หมายถึง กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะด้วยตนเองและกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะภาคสนาม ชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะในภาค 2/2555

กิจกรรมต้นแบบ การฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ หมายถึง กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริม ทักษะด้วยตนเองและกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะภาค สนามชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ที่ผู้วิจัยและ คณาจารย์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นหัวหน้าวิทยากรและวิทยากรประจำกลุ่มนักศึกษาในการฝึก ปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชานี้สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับเนื้อหาในเอกสารการสอนชุดวิชาเทคนิคหลังพิมพ์ แผนที่การ กระจายความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้จากหลักสูตรชุดวิชา และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดม ศึกษาแห่งชาติ โดยมีทั้งส่วนที่ปรับปรุงจากกิจกรรมเดิมที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะในภาค 2/2555 และส่วนที่ พัฒนาขึ้นใหม่ แล้วนำไปใช้ในการสนทนากลุ่มนักศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคหลังพิมพ์ เพื่อปรับปรุงและ พัฒนาเป็นกิจกรรมใหม่สำหรับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ที่จะนำไปใช้ต่อไป

กิจกรรมใหม่ การฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ หมายถึง กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริม ทักษะด้วยตนเองและกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะภาคสนามชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ที่ปรับปรุงและพัฒนา จากกิจกรรมต้นแบบโดยสร้างขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสนทนากลุ่มที่ใช้เป็นเครื่องมือ วิจัยของโครงการนี้

งานเดี่ยว หมายถึง งานในกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะภาคสนามชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ที่กำหนด ให้นักศึกษาทำเพียงคนเดียวหรือฝึกเป็นรายบุคคล

งานกลุ่ม หมายถึง งานในกิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะภาคสนามชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ที่กำหนดให้นักศึกษาทำร่วมกันเป็นกลุ่ม

นักศึกษา หมายถึง ผู้เรียนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่เคยลงทะเบียนเรียนและเข้ารับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ ชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคหลังพิมพ์ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ด้านเทคนิคหลังพิมพ์ ประกอบด้วยบุคคล 4 กลุ่ม คือ

1) หัวหน้าวิทยากรและวิทยากรประจำกลุ่มนักศึกษา หมายถึง อาจารย์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ทำหน้าที่สอนและฝึกปฏิบัติเสริมทักษะให้กับนักศึกษาในชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์

2) วิทยากรฝึกปฏิบัติ หมายถึง บุคลากรจากศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีการพิมพ์ของมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าที่ช่วยฝึกปฏิบัติให้กับนักศึกษาในชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ โดยทำหน้าที่สาธิตพร้อมอธิบายให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตกระบวนการหรือขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้สามารถลงมือปฏิบัติในวิชาชีพได้จริง และจัดเตรียมอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

3) อาจารย์ของสถาบันการศึกษาอื่นที่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์การสอนด้านเทคนิคหลังพิมพ์

4) ผู้ทำงานในภาคอุตสาหกรรมที่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ด้านเทคนิคหลังพิมพ์

การปรับปรุง หมายถึง การแก้ไขกิจกรรมเดิมเป็นกิจกรรมใหม่ที่จะช่วยให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ประสบการณ์ได้ดีขึ้นจากการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ

การพัฒนา หมายถึง การสร้างกิจกรรมใหม่ที่จะช่วยให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ประสบการณ์ได้ดีขึ้นจากการฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้กิจกรรมฝึกปฏิบัติเสริมทักษะชุดวิชา 97406 เทคนิคหลังพิมพ์ที่มีการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และตรงตามความต้องการของตลาดวิชาชีพการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์